

KS. JACEK M. WOJTKOWSKI

Olsztyn

ORDYNACJA KOBIEC
W DIALOGU ANGLIKAŃSKO-RZYMSKOKATOLICKIM
W LATACH 1966-1992

Szczególne znaczenie dla prowadzonego dialogu anglikańsko-rzymskokatolickiego miała wizyta papieża Jana Pawła II w Wielkiej Brytanii w 1982 roku¹. Została ona odwzajemniona wizytą Prymasa Kościoła anglikańskiego abpa Roberta Runcie w Watykanie w 1989 roku². Deklaracja jedności, podpisana przez papieża Jana Pawła II i abpa Roberta Runcie, wśród problemów stojących na drodze ku jedności wymienia kapłaństwo kobiet³.

25 maja 1992 roku abp Canterbury George Leonard Carey został przyjęty przez Jana Pawła II w Watykanie. Przedmiotem rozmowy była katolicka odpo-

---

¹ Pełna dokumentacja tej wizyty znajduje się w: *Jan Paweł II w Wielkiej Brytanii i Argentynie*. Opr. A. Polkowski. Warszawa 1989 s. 35-184.

² *Wizyta Arcybiskupa Canterbury. Homilie i przemówienia*. „L'Osservatore Romano” [dalej skrót: OR] 10:1989 nr 10-11 (117) s. 15-17.

³ *Deklaracja wspólna papieża Jana Pawła II i abpa Canterbury Roberta Runcie, 2 października 1989*. OR 10:1989 nr 10-11 (117) s. 17.

wiedź na „Raport końcowy” ARCIC I⁴, a także kwestia święceń kapłańskich udzielanych kobietom. Arcybiskup dał wyraz przekonaniu, że ta praktyka jest dopuszczalną i słuszną konsekwencją doktryny o kapłaństwie sakramentalnym. Ojciec Święty jeszcze raz potwierdził, iż ta praktyka stanowi poważną przeszkodę dla całego procesu pojednania anglikańsko-katolickiego. Uzgodniono, że należy kontynuować studia nad eklezjalnym i ekumenicznym wymiarem tego zagadnienia⁵

I. STANOWISKO KOŚCIOŁA RZYMSKOKATOLICKIEGO W KWESTII ORDYNACJI KOBIEC

Kościół rzymskokatolicki swoje stanowisko w kwestii ordynacji kobiet opiera na przykładzie postępowania Jezusa Chrystusa, Apostołów i nieprzerwanej od wieków w tej materii tradycji teologicznej wspólnot kościelnych tak na Wschodzie, jak i na Zachodzie. Teksty Pisma świętego ukazują postępowanie Chrystusa Pana w stosunku do kobiet. Jezus rozmawia z kobietami o prawdach wiary (por. J 4, 1-42; 11, 1-44; Łk 10, 38-48), one idą za Nim stając się powiernicami Orędzia Zbawienia (Łk 8, 1-3). Kobiety spełniają zasadniczą rolę w proklamacji zmartwychwstania, one pierwsze idą do grobu (Mt 28, 1-8; Mk 16, 1-8; Łk 24, 1-11; J 20, 1-10), a następnie zwiastują radosną nowinę.

Postępowanie Chrystusa Pana w stosunku do kobiet odznacza się autonomią i nieskrępowaniem duchem czasu i epoki. Jezus traktuje mężczyzn i kobiety jako pełnoprawnych partnerów w sprawach ludzkich i w porządku zbawczym⁶ Hipoteza, że Jezus powołał tylko mężczyzn na Apostołów, stosując się w ten sposób do mentalności swoich czasów, nie odpowiada sposobowi Jego działania. Postępowanie Jezusa najpełniej oddaje tekst: „Nauczycielu, wiemy, że jesteś prawdomówny i drogi Bożej w prawdzie nauczasz, bo nie oglądasz się na osobę ludzką” (Mt 22, 16). Chrystus Pan powołał samych mężczyzn na Apostołów w sposób zupełnie wolny i suwerenny. Uczynił to z taką samą wolnością, z jaką w całym swym postępowaniu uwydatniał godność i powołanie kobiety, nie

---

⁴ *Katolicka odpowiedź na „Raport końcowy” Międzynarodowej Komisji Anglikańsko-Rzymskokatolickiej.* OR 13:1992 nr 7 (144) s. 51-54.

⁵ *Papieska Rada do Spraw Jedności Chrześcijan. Komunikat o wizycie arcybiskupa Canterbury u Ojca Świętego.* OR 13:1992 nr 7 (144) s. 55.

⁶ H. L e g r a n d, J. V i k s t r ö m. *Die Zulassung der Frau zum Amt.* W: *Gemeinsame römisch-katholische evangelisch-lutherische Kommission. Das Geistliche Amt in der Kirche.* Paderborn 1982 s. 107.

dostosowując się do panującego obyczaju i tradycji, usankcjonowanej ówczesnym ustawodawstwem⁷ „Subtelny szacunek Chrystusa dla kobiet, które wezwał do pójścia za sobą i do przyjaźni, Jego ukazanie się po zmartwychwstaniu kobietom, aby zaniósł Apostołom dobrą nowinę o zmartwychwstaniu – to znaki potwierdzające szczególne uznanie Chrystusa Pana dla kobiety”⁸

Wspólnota apostołowa w odniesieniu do kobiet jest wierna przykładowi Chrystusa Pana. Widać to bardzo wyraźnie w chwili wyboru Apostoła na miejsce Judasza (Dz 1, 15-26). Nie przyłączono wtedy do grona Dwunastu Matki Pana – wybór padł na Macieja.

Współcześnie wysuwany przez teologów anglikańskich argumentem za ordynacją kobiet jest argument dostosowania Kościoła do warunków społecznych panujących w danym środowisku. Wydaje się, że Apostołowie mieli podobny problem. Wychodząc z kultury żydowskiej stanęli przed koniecznością zaniechania przepisów Prawa Mojżeszowego, czego przykładem są postanowienia tzw. Soboru Jerozolimskiego (Dz 15, 1-35). „Mogli byli wtedy dowolnie zdecydować, aby udzielać kobietom święceń kapłańskich”⁹, jednakże tego nie uczynili.

Kościół katolicki nie utrzymywał nigdy, że kobiecie można udzielać święceń kapłańskich czy biskupich. Jednakże niektóre sekty, zwłaszcza odłamy gnostyków i montanistów w II i III wieku, urząd kapłański kobietom powierzały. Praktyka ta spotkała się z natychmiastowym sprzeciwem ze strony Ojców Kościoła jako nadużycie niezgodne z zasadami wiary chrześcijańskiej¹⁰ „Świadczenia prawa kościelnego zachowane w tradycji antiocheńskiej i egipskiej wskazują, że przyczyną powoływania samych mężczyzn do urzędu kapłańskiego jest pragnienie wiernego zachowania prawzoru kapłańskiego posługiwania, jakiego pragnął Pan nasz Jezus Chrystus i jaki Apostołowie dokładnie zachowali. To samo przekonanie ożywia teologów średniowiecza, chociaż, ilustrując prawdy

⁷ „*Mulieris dignitatem*” List apostołowski Ojca Świętego Jana Pawła II z okazji Roku Maryjnego o godności i powołaniu kobiety [dalej skrót: MD]. Watykan 1988 nr 26.

⁸ „*Familiaris consortio*” Adhortacja apostołowa Ojca Świętego Jana Pawła II o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym nr 22. Zob. w: J a n P a w e ł II. „*Familiaris consortio*” Tekst i komentarze. Red. T. Styczeń SDS. Lublin 1987 s. 7-97.

⁹ Deklaracja Kongregacji Doktryny Wiary „*Inter insigniores*” w sprawie dopuszczania kobiet do kapłaństwa służebnego „*Biuletyn Ekumeniczny*” 6:1977 nr 3 (23) s. 15.

¹⁰ Św. J a n C h r y z o s t o m. *Dialog o kapłaństwie*. Kraków 1992 s. 59; P. H e m p e r e k. *Stanowisko Kościoła katolickiego w sprawie dopuszczania kobiet do kapłaństwa*. „*Roczniki Teologiczno-Kanoniczne*” 25:1978 z. 5 s. 33-44; B. K u l a z i ń s k a. *Rola kobiety w organizacji Kościoła pierwotnego*. W: *Diakon stały w Kościele współczesnym*. Red. M. Marczewski. Suwałki 1991 s. 93-108; A. L. S z a f r a ń s k i. *Diakonisa*. „*Novum*” 1979 nr 4-5 s. 171-172;

wiary racjami rozumowymi, przytaczali również argumenty, których dziś uznać nie można”¹¹

Współczesne nauczanie Kościoła rzymskokatolickiego bardzo wyraźnie podkreśla równouprawnienie mężczyzn i kobiet. Na mocy sakramentu chrztu i bierzmowania mężczyźni i kobiety uczestniczą w potrójnym urzędzie Jezusa Kapłana, Proroka i Króla¹² Kościół-wspólnota wierzących jest ciałem złożonym z różnych członków, które mają do spełnienia różne funkcje. Wszystkie członki posiadają tę samą godność. Papież Paweł VI i papież Jan Paweł II w swoim nauczaniu podkreślają równość i równouprawnienie kobiet we wspólnocie wierzących¹³

Kościół dla dobra swojego i swojej misji musi uznać wszystkie talenty kobiet i mężczyzn i zastosować je w praktyce. Wiele dyspozycji dotyczących roli kobiet w życiu Kościoła znajduje się w posynodalnej adhortacji *Christifideles laici* i w Kodeksie Prawa Kanonicznego (KPK) Jana Pawła II. Zgodnie z KPK katolicy świeccy mogą być dopuszczani do pełnienia niektórych urzędów i zadań kościelnych, i to zarówno mężczyźni jak i kobiety¹⁴

Nauczanie Jana Pawła II pogłębia i jednoznacznie potwierdza stanowisko Kościoła w kwestii wyświęcania kobiet do kapłaństwa sakramentalnego. Kościół nie czuje się upoważniony do zmiany tej praktyki, gdyż ma świadomość swej zależności od sposobu postępowania Chrystusa. Za faktem udzielania święceń kapłańskich tylko mężczyznom przemawia ciągłość tradycji poprzez całą historię Kościoła, jej powszechność tak na Wschodzie, jak i na Zachodzie, czujność i natychmiastowa reakcja w wypadku nadużyć. Norma ta, oparta na przykładzie Chrystusa, dlatego była i jest zachowywana, gdyż uważa się ją za zgodną z Bożym planem dotyczącym Jego Kościoła¹⁵

¹¹ *Inter insigniores* s. 13.

¹² MD 27.

¹³ Por. R. S z m y d k i. *Kobieta w świetle wypowiedzi Nauczycielskiego Urzędu Kościoła*. „Ateneum Kapłańskie” 80:1988 nr 474 s. 194-198; *Posynodalna adhortacja apostolska „Christifideles laici” Ojca Świętego Jana Pawła II o powołaniu i misji świeckich w Kościele i świecie dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II* [dalej skrót: ChL] nr 49, 50, 51, 52. Zob. w: „Chrześcijanin a Współczesność” 1989 nr 2 (34) s. 3-72; *List apostolski „Mulieris dignitatem”*

¹⁴ T. P a w l u k. *Prawo Kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*. T. 2: *Lud Boży jego nauczanie i uświęcanie*. Olsztyn 1986 s. 48-50.

¹⁵ *Inter insigniores* s. 17-18.

II. ORDYNACJA KOBIEC W KOŚCIELE ANGLIKAŃSKIM

Wewnątrz Wspólnoty anglikańskiej¹⁶ dyskusja nad dopuszczaniem kobiet do kapłaństwa została zapoczątkowana ordynacją dwóch kobiet w diecezji Hong Kong w roku 1971. W ślad za tym wiele Kościołów krajowych przyjęło zasadę możliwości udzielania święceń kobietom. Taką decyzję zaaprobowwały prowincje: Birmy (styczeń 1972), Kanady (1973), Nowej Zelandii (1974)¹⁷

We Wspólnocie anglikańskiej szczególne miejsce zajmuje Kościół-Matka, najstarszy Kościół anglikański, czyli Kościół w Anglii. Ustalenia tego Kościoła mają wpływ na dialog rzymskokatolicko-anglikański, dlatego autor odwołuje się do ustaleń tego Kościoła narodowego w omawianej kwestii. Synod Generalny tegoż Kościoła w 1975 roku zdecydował, że nie ma fundamentalnych przeszkód co do udzielania święceń kapłańskich kobietom¹⁸

Od 23 lipca do 13 sierpnia 1978 roku w Canterbury obradowała XI Konferencja Lambeth. Temat ogólny tej Konferencji brzmiał: „Kościół dzisiejszy w świecie współczesnym” Konferencja przegłosowała rezolucję uznającą udzielone dotychczas święcenia kobiet za ważne. Każdy Kościół Wspólnoty ma prawo zdecydować o tym, czy jest wskazane, czy nie dopuszczenie kobiet do święceń kapłańskich. Wewnątrz Wspólnoty ma być prowadzony dialog między Kościołami, które udzielają święceń kobietom, i tymi, które tego nie czynią. Wyświęcone kobiety mogą sprawować funkcje tylko w tych prowincjach, które dopuszczają kobiety do kapłaństwa. Istnieje też możliwość dopuszczania kobiet do episkopatu, ale w tym wypadku wymagana jest zgoda wewnątrz całej Wspólnoty anglikańskiej, albowiem biskup powinien być znakiem jedności. Na 316 osób 206 było za rezolucją, 37 przeciw i 17 wstrzymało się od głosu¹⁹ Rezolucja Konferencji Lambeth przyspieszyła proces legalizacji ordynacji kobiet w poszczególnych prowincjach.

W tym samym roku Synod Generalny prowincji angielskiej głosował wniosek: „Synod wzywa Standing Committee²⁰ do przygotowania i przedstawienia prawa umożliwiającego zniesienie przeszkód wobec dopuszczania kobiet do

---

¹⁶ Listę Kościołów należących do Wspólnoty anglikańskiej podaje: K. K a r s k i. *Anglikanizm*. „Studia i Dokumenty Ekumeniczne” 7:1989 nr 2 (26) s. 68-71.

¹⁷ *Problem udzielania święceń kapłańskich kobietom w Kościele anglikańskim*. „Biuletyn Ekumeniczny” 5:1976 nr 1 (17) s. 30-31.

¹⁸ *The Ordination of Women to the Priesthood. A Second Report by the House of Bishops of the General Synod of the Church of England* [dalej skrót: SR]. London 1988 nr 7.

¹⁹ *Dopuszczanie kobiet do święceń kapłańskich w anglikanizmie*. „Biuletyn Ekumeniczny” 8:1979 nr 1 (29) s. 45-47.

²⁰ Stały Komitet, pracujący w czasie pomiędzy obradami Synodu Generalnego.

kapłaństwa i ich konsekracji do episkopatu” Wniosek nie przeszedł w Izbie Kleru²¹ Izba Biskupów Synodu Generalnego jednoznacznie uznaje, że jeżeli Kościół anglikański zalegalizuje ordynację kobiet, to święcenia udzielone kobietom będą tak samo ważne jak prezbiterat (historyczny urząd) i nie spowodują żadnej doktrynalnej zmiany. Męskość nie należy do natury kapłaństwa²² Argumentację teologiczną dotyczącą dopuszczania kobiet do kapłaństwa zawiera dokument *The Ordination of Women to the Priesthood. A Second Report by the House of Bishops of the General Synod of the Church of England* z roku 1988.

W trakcie całej dyskusji nad kwestią kapłaństwa kobiet rośnie akceptacja dla tej zmiany w łonie Wspólnoty anglikańskiej. Daje się zauważyć aprobatę ze strony Izby Biskupów. Biskupi faworyzują ordynację kobiet i aprobują sprawowanie urzędu kapłańskiego przez kobiety w innych prowincjach – poza prowincją angielską. Wniosek o akceptację urzędu kapłańskiego kobiet w sprzymierzonych Kościołach anglikańskich został przyjęty przez Izbę Biskupów 37 głosami za i 9 przeciw, zupełnie zaś upadł w Izbie Kleru²³

W 1990 roku synody diecezjalne prowincji angielskiej otrzymały do zaakceptowania propozycje zmian prawnych dotyczących ordynacji kobiet do kapłaństwa²⁴ Zgodnie z artykułem 8 Konstytucji Synodu Generalnego Kościoła Anglii synody diecezjalne muszą zaakceptować ewentualne zmiany w prawie i doktrynie Kościoła. Akceptacja ze strony synodów diecezjalnych umożliwia podjęcie rozstrzygającej decyzji Synodowi Generalnemu, który akceptuje zmiany przez głosowanie w trzech Izbach. Wniosek zostaje przyjęty, gdy uzyska dwie trzecie głosów za²⁵

W przypadku propozycji legislacyjnych dotyczących kapłaństwa kobiet na 44 diecezjalne synody prowincji angielskiej 38, przez głosowanie w Diecezjalnej Izbie Kleru (Diocesan House of Clergy) i Diecezjalnej Izbie Świeckich (Diocesan House of Laity), przyjęło proponowane zmiany²⁶

Ostateczna akceptacja kapłaństwa kobiet nastąpiła na Synodzie Generalnym 11 listopada 1992 roku. Synod przegłosował w trzech Izbach dokument *Draft*

²¹ SR 8.

²² *The Ordination of Women to the Priesthood. First Report by the House of Bishops of the General Synod of the Church of England* [dalej skrót: FR]. London 1987 nr 5.

²³ SR 12.

²⁴ *Reference of Draft Legislation to the Diocesan Synods 1990*. London 1990.

²⁵ *History of the Legislation for the Ordination of Women in the Church of England*. W: *Fact Pack. The Movement for the Ordination of Women*. London 1989.

²⁶ *The Ordination of Women and The General Synod of the Church of England*. W: *The Synod Debate, 11 November 1992*. London 1993 s. 89.

Priests (Ordination of Women) Measure, w którym zawarty został kanon C 4B: *Of Women Priests*, gdzie czytamy:

1. Kobieta może być wyświęcona na kapłana, jeśli spełnia wymagania kanonu C 4, które odnoszą się do osoby mogącej być ordynowaną do urzędu kapłańskiego.
2. W formach wyrazowych zawartych w *Book of Common Prayer* czy też w *Ordinal*, słowa znaczące rodzaj męski w relacji do kapłaństwa winny być tak konstruowane, aby zawierały również rodzaj żeński, z wyjątkiem fragmentów, gdzie kontekst tego nie wymaga²⁷

Głosowanie zatwierdzające kanon C 4B przebiegało w następujący sposób: Izba Biskupów – 39 za i 13 przeciw; Izba Kleru – 176 za i 74 przeciw; Izba Świec- kich – 169 za i 82 przeciw. We wszystkich izbach wspomniany kanon otrzymał wymaganą większość dwóch trzecich głosów za²⁸

Przegłosowany dokument został przesłany do Komitetu Legislacyjnego Syno- du Generalnego (The Legislative Committee of the General Synod), a następnie do Komitetu Kościelnego (The Ecclesiastical Committee), którego 30 członków reprezentuje obie Izby Parlamentu. Izba Lordów i Izba Gmin musi zaakcepto- wać dokument, jednakże nie ma prawa do wnoszenia poprawek. Po akceptacji kanon C 4B stanie się integralną częścią prawa kościelnego. Wyświęcanie ko- biet będzie miało miejsce, gdy tylko kanon C 4B zostanie promulgowany²⁹ Akceptacja przez Parlament jest konieczna, albowiem prawo Kościoła jest częś- cią prawa świeckiego w Wielkiej Brytanii i kanony prawa kościelnego nie mogą być sprzeczne z prawem świeckim.

Kościół anglikański w argumentacji teologicznej za ordynacją kobiet odwołu- je się do wielu tekstów zawartych w listach św. Pawła (1 Kor 7; 11, 2-16; Ef 5, 21-33). Dotyczą one przewodniczenia, podporządkowania i autorytetu we wspólnocie kościelnej czy też małżeńskiej. Fragmenty te mimo że nie mówią w sposób oczywisty o ordynacji kobiet, to jednak są rozstrzygające w debacie o dopuszczaniu kobiet do kapłaństwa³⁰ Szczególnie istotny argument za ordy- nacją kobiet, podkreślany przez Izbę Biskupów, jest zawarty we fragmencie Listu św. Pawła do Galatów (3, 26-28).

Biskupi pytają, jakie znaczenie ma dla Kościoła tekst św. Pawła, że w Chry- stusie nie ma mężczyzny i kobiety. Dla niektórych ma to w kwestii kapłaństwa

---

²⁷ *Draft Canon C 4B: Of Women Priests. W: Reference of Draft Legislation to the Diocesan Synods 1990* s. 16.

²⁸ *The Synod Debate, 11 November 1992* s. 76.

²⁹ Tamże s. 91.

³⁰ SR 87.

kobiet znaczenie podstawowe. Inni każą rozważać ten fragment w kontekście chrztu, wskazując, że inne fragmenty mają w omawianej kwestii o wiele większe znaczenie³¹ Jednakże fragment ten podkreśla równość kondycji społecznej wszystkich wyznawców Chrystusa. Tekst ten umacnia pogląd stwierdzający, że nie ma powodów, by wykluczać kobiety z przewodzenia w wierze. Muszą one być włączone do posługiwania duchowego, aby ukazywać w sposób całościowy odkupieńczy charakter wspólnoty³²

Biskupi Kościoła anglikańskiego zgadzają się, że ewangelie odnotowują liczne spotkania Jezusa z kobietami. Jego stosunek do kobiet jest przeciwny patriarchalnym zwyczajom judaizmu za Jego czasów. Niektórzy za argument przeciw ordynacji kobiet uznają fakt, że Jezus nie powołał kobiet do grona Dwunastu. Jednakże argument ten łatwo daje się obalić. Wtedy zostaje podniesiona kwestia, na ile słowa i czyny Jezusa stanowią element normatywny dla Kościoła, skoro nasz Mistrz został ukształtowany przez swoją epokę. Dla biskupów Nowy Testament stanowi świadectwo stosunku Jezusa do kobiet. Księga Nowego Przymierza wprawdzie nie popiera bezpośrednio kapłaństwa kobiet, to jednak jej świadectwo zdaje się być znaczące w tej kwestii³³ Argumenty teologiczne mogą jednocześnie przekonywać za i przeciw ordynacji kobiet. Wydaje się, że dla biskupów problem nie leży w tym, czy ordynacja kobiet prowadzi do jedności Kościoła i czy zasadniczo zmienia rozumienie teologii kapłaństwa. U podstaw całej dyskusji leży problem równości i równouprawnienia. Kontynuowanie wykluczania kobiet z urzędu kapłańskiego w naszych czasach deformuje chrześcijańskie świadectwo wobec świata o równości kobiet i mężczyzn, stworzonych na Boski obraz i podobieństwo³⁴ Dla zwolenników ordynacji kobiet całe zagadnienie sprowadza się praktycznie do kwestii promocji kobiety we współczesnym społeczeństwie, które domaga się równości i równouprawnienia.

III. WPŁYW ORDYNACJI KOBIET NA DIALOG ANGLIKAŃSKO-RZYMSKOKATOLICKI

Od XVI wieku tradycja anglikańska i katolicka rozwijały się samodzielnie. Dopiero rok 1966 przyniósł zbliżenie. Arcybiskup Canterbury złożył wizytę papieżowi Pawłowi VI. Owocem spotkania była wspólna Deklaracja, podpisana

---

³¹ SR 112.

³² C. F. Parvey. *Ordination of Women in Ecumenical Perspective*. Faith and Order Paper nr 105. Geneva 1981 s. 30-31.

³³ SR 113.

³⁴ SR 118.

24 marca 1966 roku. Papież i arcybiskup postanowili zapoczątkować poważny dialog teologiczny. Dialog ten, oparty na Ewangelii i starożytnej tradycji, winien podjąć problemy teologiczne odnoszące się do Pisma świętego, tradycji i liturgii³⁵

Anglikańsko-Rzymskokatolicka Komisja Międzynarodowa (Anglican-Roman Catholic International Commission) prowadziła prace nad Eucharystią i urzędem kapłańskim w latach 1967-1981³⁶ Efektem prac był podpisany w roku 1981 „Raport końcowy”³⁷

„Raport końcowy” ARCIC na temat posługi kapłańskiej i święceń oraz w kwestii różnicy między kapłaństwem powszechnym a sakramentalnym wyjaśnia, że istnieją dwie różne rzeczywistości związane z kapłaństwem Chrystusa. Stwierdzenie, że „Eucharystii przewodniczy jedynie wyświęcony szafarz”, którego święcenia są „aktem sakramentalnym”, świadczy o zgodności stanowisk i jest szczególnie ważne dla dalszego dialogu anglikańsko-rzymskokatolickiego. Na tle tych zgodności ujawnia się przeszkoda, która będzie miała wpływ na uznanie posługiwania duchownego w Kościele anglikańskim, a mianowicie ordynacja kobiet³⁸

Kwestia kapłaństwa kobiet znalazła się w „Raporcie końcowym” ARCIC I. W dokumencie *Ministry and Ordination: Elucidation* (1979) czytamy:

W sprawie święcenia kobiet wiele uległo zmianie od czasu opublikowania tego oświadczenia. W tych anglikańskich Kościołach, gdzie kanonicznie święcenia kobiet miały miejsce, biskupi uważają, że ich działalność nie stanowi odejścia od tradycyjnej doktryny święceń kapłańskich (w rozumieniu tego oświadczenia). Chociaż Komisja zdaje sobie sprawę, że święcenia udzielane kobietom stworzyły dla Kościoła rzymskokatolickiego nową poważną przeszkodę na drodze do pojednania obu naszych wspólnot [por. List Pawła VI do abpa Coggana z 23 marca 1976 (AAS 68:1976)], wyraża jednak przekonanie, że nie zdołało to wstrząsnąć podstawami, na jakich oparte jest nasze doktrynalne porozumienie, ponieważ dotyczy ono powstania i natury urzędu kapłańskiego, a nie kwestii, kto może być wyświęcony. Zastrzeżenia – jakkolwiek poważne – wobec święcenia kobiet różnią się jednak od zastrzeżeń wysuwanych w przeszłości wobec ważności święceń anglikańskich w ogóle³⁹

---

³⁵ *The Common Declaration, 24 March 1966*. W: ARCIC. *The Final Report*. Windsor 1981 s. 118.

³⁶ Listę członków oraz tematykę poszczególnych spotkań Komisji podaje w Aneksie „Raport końcowy” ARCIC (*The Final Report* s. 102-107).

³⁷ ARCIC. *The Final Report*. Windsor 1981.

³⁸ Zob. *Katolicka odpowiedź na „Raport końcowy”*, jw.

³⁹ *Ministry and Ordination: Elucidation*, 1979 nr 5. Zob. w: *The Final Report* s. 44.

Uznanie posługiwania zakłada zaakceptowanie apostołskiego charakteru obu urzędów kapłańskich, które może być osiągnięte jedynie na mocy decyzji kościelnych władz zwierzchnich⁴⁰ Jednocześnie fakt święcenia kobiet stwarza nową i poważną przeszkodę we wzajemnym uznaniu urzędów kapłańskich, przeszkodę, która – jak uważają teolodzy rzymskokatolicy – związana jest z samą doktryną dotyczącą urzędu kapłańskiego⁴¹

Święcenia kapłańskie udzielane kobietom są nową i poważną przeszkodą na drodze do pojednania. ARCIC II w swoim dokumencie *Church as Communion* (Kościół jako komunია) stwierdza:

W świetle uzgodnień musimy pytać o teraźniejsze i przyszłe implikacje święcenia kobiet do kapłaństwa i episkopatu w tych anglikańskich prowincjach, które uważają je za słuszny rozwój wewnątrz katolickiej i apostołskiej tradycji.

Papież Jan Paweł II, pisząc do arcybiskupa Canterbury wkrótce po Konferencji Lambeth, powiedział o ordynacji kobiet: „Kościół katolicki, tak jak Kościół prawosławny i starożytne Kościoły Wschodu, jest zdecydowanie przeciwny takiemu rozwojowi, widząc w tym łamanie Tradycji, do czego nie mamy właściwego autorytetu” Omawiając prace ARCIC w kwestii uznania posługiwania papież powiedział: „Ordynacja kobiet do kapłaństwa w niektórych prowincjach Wspólnoty anglikańskiej, razem z akceptacją, która właściwa jest jednostkowym prowincjom, żeby wprowadzić ordynację kobiet do episkopatu, efektywnie blokuje ścieżkę do wzajemnego uznania posługiwania”⁴²

Wzajemne uznanie posługiwania, bez względu na dalszy przebieg badań dotyczących powstania i natury urzędu kapłańskiego, napotyka na poważną trudność w fakcie wyświęcania kobiet do prezbiteratu⁴³ Zagadnienie, kto może być wyświęcany na kapłana, ma dla Kościoła rzymskokatolickiego znaczenie istotowe, albowiem kapłaństwo chrześcijańskie ma charakter sakramentalny. U podstaw kapłaństwa sprawowanego przez mężczyzn leży sposób postępowania Chrystusa Pana i w tej praktyce Kościół pozostał wierny Jezusowi. O tym świadczy ciągłość i powszechność tradycji. Jednocześnie kapłan-mężczyzna jest znakiem sakramentalnym, z taką samą skutecznością jak inne sakramenty przez naturalne znaki reprezentuje działającego Chrystusa, który powołuje, rozgrzesza i spełnia Ofiarę Nowego Przymierza. Spełnianie funkcji kapłańskich przez ko-

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ Odpowiedź współprzewodniczących ARCIC II na list kard. J. Willebrandsa. Zob. *Jan Paweł II w Wielkiej Brytanii i Argentynie* s. 299.

⁴² *Church as Communion. An Agreed Statment by the ARCIC II*. London 1991 nr 57.

⁴³ Zob. *Deklaracja wspólna papieża Jana Pawła II i abpa Canterbury Roberta Runcie* s. 17.

bietę czyni nieczytelnym działanie Chrystusa Pana w znakach sakramentalnych⁴⁴

ZAKOŃCZENIE

Dialog anglikańsko-rzymskokatolicki napotkał na poważną przeszkodę, która jednak nie może w sposób decydujący i całkowity go zatrzymać. W dalszych badaniach, które mają prowadzić do jedności, szczególnie gdy chodzi o genezę i charakter kapłaństwa służebnego oraz o werdykt nad święceniami anglikańskimi, zawarty w bulli Leona XIII *Apostolicae curae* (1896), pojawia się nowe zagadnienie – kapłaństwo kobiet. Ordynowanie kobiet ma zasadnicze znaczenie w dyskusji nad wzajemnym uznaniem posługiwań. Dla Kościoła katolickiego sprawa, kto przewodniczy Eucharystii, jest podstawowe i należy do istoty sakramentu kapłaństwa. Podmiot święceń jest związany z charakterem sakramentu, tak to ujmuje nauczanie papieskie zawarte także w katolickiej odpowiedzi na „Raport końcowy” ARCIC I. Dla Kościoła anglikańskiego natomiast podmiot święceń jest kwestią drugorzędną, należącą do dyscypliny kościelnej, która może ulegać zmianie, jeśli tego wymagają racje społeczne, kulturowe i pastoralne.

Także dla Kościoła prawosławnego dopuszczenie kobiet do kapłaństwa jest poważną przeszkodą w dialogu anglikańsko-prawosławnym. Święty Synod Kościoła Prawosławnego w Ameryce już w roku 1976, w odpowiedzi na ordynowanie kobiet w Kościele episkopalnym, stwierdzał, że ta praktyka jest przeciwna tradycji chrześcijańskiej przechowywanej przez prawosławnych. Poprzez dopuszczenie kobiet do kapłaństwa Wspólnota anglikańska wybrała swoje miejsce w grupie Kościołów protestanckich. I nie można już mówić o jej „katolickości”, a także nie ma sensu mówienie o „specjalnej relacji” między prawosławnymi i anglikanami⁴⁵ Przeciwko decyzji Synodu Generalnego Kościoła anglikańskiego w prowincji angielskiej z 11 listopada 1992 roku zaprotestował Patriar-

---

⁴⁴ Zob. *Inter insigniores* s. 17-20.

⁴⁵ A. M i ś. *Stanowisko Kościoła prawosławnego w Ameryce co do kapłaństwa kobiet*. „Biuletyn Ekumeniczny” 6:1977 nr 3 (23) s. 25-26; *Stanowisko prawosławne odnośnie udzielania święceń kapłańskich kobietom*. Tamże 8:1979 nr 1 (29) s. 40-42; J. [M.] W o j t k o w s k i. *Kwestia ordynacji kobiet w Kościele prawosławnym*. „Warmińskie Wiadomości Archidiecezjalne” 49:1994 nr 9 s. 141-146.

chat moskiewski, stwierdzając, że kapłaństwo kobiet stanowi „rzecz nie do przyjęcia” dla całego prawosławia⁴⁶

Niniejsze opracowanie upoważnia do sformułowania postulatów duszpasterskich:

1. Teologia feministyczna, która należy do znaków naszego czasu, przelewa się falą przez kraje Zachodu. W Kościołach chrześcijańskich wyrosłych z Reformacji konkretyzuje się w wołaniu o kapłaństwo kobiet. Wołanie to często wiąże się z brakiem powołań męskich do urzędu duchownego. Wszystkie nurty teologiczne, które ujawniają się na zachodzie Europy, docierają także do Polski. Dlatego należy przeprowadzić rzetelną recepcję nauczania papieskiego zawartego w Liście apostolskim *Mulieris dignitatem* o godności i powołaniu kobiety, a także w Adhortacji apostolskiej *Christifideles laici* o powołaniu i misji świeckich w Kościele i świecie dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II. Dokumenty te jasno określają miejsce i rolę kobiety we współczesnym Kościele.

2. Należy także w pełni skorzystać z możliwości duszpasterskich, jakie otwiera przed świeckimi, zarówno mężczyznami jak i kobietami, Kodeks Prawa Kanonicznego Jana Pawła II.

3. W związku z przygotowywanym Synodem Plenarnym w Polsce trzeba postulować poważną i pozbawioną emocji refleksję nad bardziej zaangażowaną obecnością kobiet w naszym, polskim Kościele.

ORDINATION OF WOMEN IN ANGLICAN-ROMAN CATHOLIC DIALOGUE ON YEARS 1966-1992

S u m m a r y

In 1976, The Congregation for the Doctrine of the Faith, in the Declaration *Inter Insigniores*, stated clearly that “the Catholic Church doesn’t consider herself to be authorized to admit women to priestly ordination”

The constant Tradition of the Roman Catholic Church has considered the practice of Christ and Apostles as a norm from which she couldn’t deviate. Neither Church understands itself to be competent to alter this Tradition.

---

⁴⁶ H. C h a v a n n e s, H. R o o t. *Synod anglikański w sprawie święceń kobiet*. „Biuletyn Ekumeniczny” 22:1993 nr 1 (85) s. 38-39.

On the Anglican side there has been a growing conviction that there exist in Scripture and Tradition no fundamental objections to the ordination of women to the ministerial priesthood. To continue to preclude women from being ordained priests in this generation damages the Christian witness to the world to the equality and status of women and men created in the image of God. The unity of humanity, an essential aspect of God's good creation, is also obscured.

This way on 11 November 1992, the General Synod of the Church of England passed, by a two-thirds majority in all three Houses, the *Priests (Ordination of Women) Measure*. The voting was as follows: House of Bishops, 39 ayes, 13 noes; House of Clergy, 176 ayes, 74 noes, and House of Laity, 169 ayes, 82 noes.

In Anglican-Roman Catholic ecumenical dialogue the question and practice of the admission of women to the ministerial priesthood prevents reconciliation between our Churches even where there is otherwise progress towards agreement in faith on the meaning of the Eucharist and the ordained ministry. The ordination of women to the priesthood effectively blocked the path to the mutual recognition of ministries. The question ordination of women doesn't destroy mutual commitment to a search for reconciliation, nevertheless that is serious obstacle in Anglican-Roman Catholic ecumenical dialogue.

Summarized by Jacek M. Wojtkowski